

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 10/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020—2030

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Energian hinnat ja kustannukset Euroopassa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 28 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020—2030 (E 17/2014 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 28 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Energian hinnat ja kustannukset Euroopassa (E 18/2014 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-erityisasiantuntija Toivo Hurme ja EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Mika Kukkonen ja ylitarkastaja Markku Kinnunen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Matti Kahra, maa- ja metsätalousministeriö

- ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- tiimipäällikkö Tiina Koljonen, Teknologian tutkimuskeskus VTT
- yksikönjohtaja Juha Honkatukia, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- asiantuntija Vesa Vuorekoski, Akava ry
- johtava asiantuntija Mikael Ohlström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Pertti Salminen, Energiateollisuus ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Pia Björkbacka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- elinkeinoasioiden päällikkö Antti Aarnio, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- toimialapäällikkö Jouko Rämö, Bioenergia ry
- professori Sanna Syri, Aalto-yliopisto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Kepa ry
- Suomen Tuulivoimayhdistys ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

— Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

— professori Peter Lund, Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

E 17/2014 vp

Komissio ehdottaa vuoden 2030 päästövähennystavoitteeksi 40 %:ia vuoden 1990 tasoon verrattuna ja uusiutuvalle energialle EU-tasolla sitovaa vähintään 27 %:n osuutta kokonaisenergiankäytöstä. Päästövähennystavoite jaettaisiin päästökaupparektorin (osuus 43 %) ja ei-päästökaupparektorin (osuus 30 %) välillä. Ei-päästökaupparektorin tavoite jakautuisi jäsenmaakohdaisesti. Energiatohokkuuden osalta ei sen sijaan esitetä asetettavaksi uutta tavoitetta ainakaan vielä tässä vaiheessa.

Energiapolitiikan hallinnointia varten laadittaisiin uudet hallinnointipuitteet ja päästökaupparentäntelyä uudistettaisiin ottamalla käyttöön ns. markkinavakausharanto.

E 18/2014 vp

Energian jatkuva hinnannousu huolestuttaa kotitalouksia ja vaikuttaa eurooppalaisten yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn. EU:n komissio on taustatiedoksi politiikkapäätöksiin analysoinut energian hintaa ja kustannuksia ja niiden vaikutusta kotitalouksiin ja yrityksille. Tiedonanto ja sen taustaraportit kohdentuvat sähkön ja maakaasun hintaan. Öljystä ja kivihiilestä kuluttajat maksavat jokseenkin yhdenmukaista hintaa, minkä vuoksi niitä tai liikennesektoria ei käsitellä.

Energian hinta on noussut kautta aikojen, mutta siirryttäessä uusiutuvien energialähteiden käyttöön on tehtävä isoja investointeja hyvin vaikeassa taloustilanteessa. Lisäksi energian hintaero EU:n ja pääasiallisten kauppakumppaneiden välillä on kasvanut. Vähähiiliseen sähköntuotantoon siirryttäessä on tuuli- ja aurinkoenergian osuus noussut, mikä on vaikuttanut sähköverkkoihin ja tuotantokustannuksiin.

Vaihtoehtoisen kaasunergian, sekä liuskekaasun että Kaspianmeren kaasun, käyttö edellyttää myös investointeja. Samanaikaisesti Euroopan maakaasu- ja sähköalojen julkisista monopoleista siirrytään yksityisten yritysten kilpailullisille markkinoille, missä käyttäjät — veronmaksajien sijaan — maksavat täysimääräisesti uudet investoinnit.

Valtioneuvoston kanta

E 17/2014 vp

Suomen energiantensiivisen teollisuuden osuus kansantuotteesta on suurempi ja energiantensiivisyyttä korkeampi kuin muissa EU-maissa keskimäärin. Lisäksi Suomen energiantensiivinen teollisuus toimii kilpaillailla globaaleilla markkinoilla. Näistä syistä energian saatavuudella ja kustannuksella on suhteellisesti suurempi merkitys Suomen teollisuuden vientikilpailukykyyn ja sitä kautta Suomen vaihtotaseeseen sekä talouskasvun kehittymiseen kuin muissa EU-maissa. Investointien ja erityisesti energiaa käyttävän teollisuuden investointien kannalta on olennaista saada riittävä varmuus energian hinnan tulevasta kehityksestä pitkällä aikavälillä. Energian hinta puolestaan riippuu olennaisesti siitä, minkälaisia menetelmiä valitaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tästä syystä on tärkeää, että keskustelu EU:n energia- ja ilmastopolitiikan linjauksista vuoteen 2030 on aloitettu hyvissä ajoin.

Suomi pitää hyödyllisenä, että maaliskuun 2014 Eurooppa-neuvostossa sovittaisiin vuoden 2020 jälkeisen ilmasto- ja energiapoliitiikan kehiksestä. Suomi pitää hyvänä, että samassa yhteydessä keskustellaan myös teollisuuden kilpailukykyyn liittyvistä kysymyksistä, koska sekä taloudellinen että energiapoliittinen toimintaympäristö ovat heikentyneet merkittävästi vii-

me vuosina ja koska energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset vaikuttavat merkittävästi eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyyn.

Valtioneuvoston kirjelmä sisältää yksityiskohtaiset kannanotot päästövähennystavoitteesta, uusiutuvan energian tavoitteesta, hallinnointijärjestelmästä, energiatehokkuustavoitteesta, puhtaasta teknologiasta ja bioteknologiasta ja ns. LULUCF-sektorista¹.

E 18/2014 vp

Suomi pitää energian hintoja ja kustannuksia Euroopassa koskevaa komission tiedonantoa pääsääntöisesti hyvänä ja tarpeellisena. On hyvä, että komissio on selvittänyt energian hintojen ja kustannusten kehitystä ja vaikutuksia, mutta samalla on tärkeää, että EU:n sisäisten energian hintojen vertailun lisäksi vertaillaan hintojen kehitystä myös EU:n ulkopuolisia talouksia vastaan.

Tiedonanto tarjoaa hyvän taustatiedon energian hinnoista ja kilpailukyvyistä tulevaan vuoden 2030 ilmasto- ja energiapoliittisia puitteita koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

¹ maankäyttö-, maankäytön muutos- ja metsätaloussektori

Suomi seuraa tarkasti energian hintojen kehittymistä osana vientikilpailukyvyn ylläpitoa ja parantamista ja pääsääntöisesti tukee komission ehdotuksia, joilla energian hinnan kasvun vaikutuksia teollisuudelle ja kotitalouksille pyritään pienentämään.

Suomi pitää tärkeänä, että teollisuuden kilpailukyky pyritään ottamaan huomioon ja turvaamaan muuttuvissa olosuhteissa sekä ilmasto- ja energiapoliittisia linjauksia tehtäessä.

Suomi tukee komission esittämää ajatusta, että energiatehokkuutta sekä kysyntäjoustopuun muiden edistyksekkäiden energiateknologioiden käyttöönottoa tulisi kehittää energian ja rahan säästämiseksi.

Energian hinnan noustessa on tärkeä kiinnittää huomiota heikoimmassa asemassa oleviin kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevista tuloista energiamenot vievät suhteellisesti suuremman osan. Suomessa energiaköyhyyttä hoidetaan osana yleistä sosiaali- ja talouspolitiikkaa, ei sosiaalipolitiikalla energiapolitiikan sisällä. Hyvien käytäntöjen esittely EU-maiden kesken on kannatettavaa, mutta kansallisten olojen poiketessa merkittävästi ei ole tarkoituksenmukaista harmonisoida energiaköyhyyteen kohdistuvaa politiikkaa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lähtökohdat

Vaikka EU on tämänhetkisten arvioiden mukaan saavuttamassa vuodelle 2020 asettamansa sitovat tavoitteet, ja osin jopa etuajassa, on ilmeistä, että nykyjärjestelmä kaipaa muutoksia. Päästökauppajärjestelmän ohjaava vaikutus on jäänyt ennakoitua vähäisemmäksi. Osin talouden taantumien, puhtaan kehityksen mekanismin ennakoitua suuremman käytön ja uusiutuvan energian lisääntyneen käytön vuoksi päästöoikeuksia on ollut runsaasti markkinoilla ja päästöoikeuden hinta on laskenut erittäin alhaiselle tasolle (tällä hetkellä n. 3 euroa/CO₂-ton-

ni). Päästökauppa ei ole ohjannut enää kehitystä, mikä on näkynyt mm. kivihiilen hinnan kilpailukyvyn kasvuna ja kivihiilen lisääntyneenä käyttönä. Uusiutuvan energian käyttö on lisääntynyt erilaisten tukijärjestelmien avulla. Erityisesti tuuli- ja aurinkovoimaan liittyvän sähkön tuotannon kasvava käyttö edellyttää myös lisääntynyttä sääntövoimaa. Tähän liittyen on nähtävissä, että osa maista on ryhtymässä tukemaan myös perinteistä energiantuotantoa tarvittavan sääntövoiman varmistamiseksi. EU:n energiajärjestelmä on kehittymässä enenevässä määrin ei-markkinaehtoiseen suuntaan.

EU:n kilpailukyvyn kannalta on myös hälyttävää, että maksamamme energian hinta suhteessa

kilpailijamaihin on huomattavan korkealla tasolla. Maakaasun hinta on 3—4-kertainen ja sähkön vähittäishinta yli kaksinkertainen. Arviona on esitetty, ettei hinnanero erityisesti suhteessa USA:han tule ainakaan pienenemään.

Talousvaliokunta pitää edellä olevaan viitaten hyvänä, että ohjausjärjestelmää yksinkertaistetaan. Se selkeyttää päästöjen vähentämiseen tähtäävää tavoitteenasetantaa. Edelleen lähtökohtana on kuitenkin oltava, että kunkin maan tavoitteiden mukaiset energiaratkaisut ovat kansallisessa päätösvallassa.

Uudet tavoitteet

Komissio esittää tiedonannossaan merkittäviä muutoksia EU:n ilmasto- ja energiapoliittisiin linjauksiin ja niiden toteuttamistapaan. Nykyisistä sitovista päästövähennyksille (-20 %) ja uusiutuvan energian lisäämiselle (+20 %) sekä ohjeellisesta energiatehokkuuden lisäämiselle (+20 %) asetetuista tavoitteista siirryttäisiin sitovaan, aiempaa merkittävästi kunnianhimoisempaan (-40 %) päästövähennystavoitteeseen ja EU-tasoiseen (+27 %) uusiutuvan energian lisäämistavoitteeseen. Energiatehokkuuden osalta mahdolliseen uuteen tavoitteenasetantaan palattaisiin tarvittaessa myöhemmin kattavan selvitystyön jälkeen. Lisäksi esitetään muutoksia päästökauppajärjestelmään.

Komission alustavat suuntaviivat perustuvat vaikutusarvioihin, joissa on aiempaa kattavammin otettu huomioon EU:n kilpailukykyyn liittyvät näkökulmat. Vaikutuksia on tosin arvioitu lähinnä koko EU:n tasolla, eivätkä kansalliset arvionne ole vielä olleet käytettävissä. Tiedonanto kytkeytyy tiiviisti sekä EU:n teollisuuspolitiikan linjauksia koskevaan tiedonantoon (E 14/2014 vp; TaVL 8/2014 vp) että energian hintoja koskevaan tiedonantoon (E 18/2014 vp) ja valtioneuvoston päätöksen koskeviin suuntaviivoihin (E 12/2014 vp). Energian saatavuus ja sen hinta muodostavat näissä asiakirjoissa keskeisen tekijän. Valiokunta pitää komission laaja-alaista lähestymistapaa hyvänä. Valiokunta kuitenkin painottaa, että kyseessä ovat vasta tulevaa politiikkaa yleisemmällä tasolla hahmottavat linjaukset, jotka edellyttävät vielä monilta

osin lisäselvityksiä, kuten tarkempaa selvitystä esityksen vaikutuksista kansalliseen kilpailukykyyn. Komission ehdotukset antavat kuitenkin jo viestin markkinoille tulevasta kehityssuunnasta ja luovat näin pohjaa pidemmän aikavälin investoinneille.

Komission ehdottamat tavoitteet nivoutuvat tiukasti käynnissä oleviin kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin. Valiokunta toteaa, että komission ehdotuksen kilpailukykyvaikutukset voidaan arvioida tarkemmin vasta sen jälkeen, kun on selvillä, mihin ilmastotavoitteisiin erityisesti EU:n tärkeimmät kilpailijamaat ovat valmiita sitoutumaan. Vasta tällöin voidaan myös arvioida mahdollinen teollisuuden hiilivuotoriski ja sen edellyttämät toimet EU:n teollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Valiokunta painottaa, että ilman kattavaa kansainvälistä ilmastopöytäkirjaa ei ole mahdollista saada aikaan ilmaston kannalta kestäviä ratkaisuja. IEA:n² tilastojen ja ennusteiden mukaan EU:n osuus maailman kasvihuonekaasupäästöistä oli vuonna 2010 noin 12 prosenttia. Vuoteen 2020 mennessä päästöjen arvioidaan laskevan jo alle 10 prosenttiin ja vuoteen 2035 mennessä noin 7—8 prosenttiin globaaleista kokonaispäästöistä. OECD:n tutkimuksiin perustuvana arviona on esitetty³, että tilanteessa, jossa ainoastaan EU toimisi päästöjä rajoittavasti siten, että kasvihuonekaasupäästöjä vähennettäisiin 50 prosentilla vuoteen 2050 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna, noin 12 prosenttia EU:n päästövähennyksistä kumoutuisi päästöjen kasvulla muissa maissa. Mikäli EU:n yksipuoliset tavoitteet olisivat vielä kunnianhimoisemmat, hiilivuodon arvioidaan lisääntyvän lyhyellä aikavälillä entisestään. Energian hintavertailut puolestaan osoittavat, että energian hinta on jo nyt EU:ssa huomattavasti kilpailijamaitamme korkeammalla tasolla. Yksipuoliset päästöjen vähennystoimet lisääisivät tätä eroa entisestään. Nämä arviot koskettavat erityisen voimakkaasti Suomea, jossa energiantarve on mm.

² International Energy Agency

³ Suomen ilmastopaneeli; Raportti 6/2013

luonnonolosuhteidemme ja energiasaastavuuden teollisuutemme merkittävän osuuden⁴ vuoksi keskimääräistä suurempaa.

Valtioneuvoston tapaan valiokunta suhtautuu alustavan myönteisesti komission ehdottamaan, nykyistä selkeämpään tavoitteenasetantaan, jossa päästökauppa on keskeisin ohjauskeino ja muut tavoitteet tukevat sitä kustannustehokkaista lähtökohdista. Erityisesti EU:n teollisen tuotannon ja talouden sekä teknologian kehitys tulevat määrittämään, kuinka kunnianhimoiseksi 40 %:n päästövähennystavoite muotoutuu. Jotta pääosin päästövähennystavoitteeseen pohjautuva järjestelmä toimisi, sen on luotava päästökaupparakkeille niukkuutta. Vain näin toimiessaan järjestelmä synnyttää riittävän kimmokkeen edistää vähäpäästöisen tai uusiutuvan energian tuotantoa ja tähän liittyvää teknologiaa.

Valiokunta nostaa jäljempänä esille joitakin päälinjauksia käsiteltävästä kokonaisuudesta. Esitysten kokonaisarviointia ei kuitenkaan ole tässä vaiheessa mahdollista tehdä, sillä useat keskeiset tavoiteltaviin tuloksiin ja niiden taloudellisiin vaikutuksiin liittyvät seikat ovat vielä avoimia. Näitä ovat kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ohella erityisesti maankäyttösektoriin, biomassan kestävyteen ja nollapäästösysolettamaan liittyvät kysymykset sekä jäsenmaiden välinen taakanjako ei-päästökaupparektorilla. Edellä mainitut seikat ovat Suomelle olennaisia pyrittäessä yhteensovittamaan ilmastomuutoksen hillintään, riittävän energiansaannin turvaamiseen ja kilpailukykyyn ylläpitämiseen liittyvät, osin erisuuntaiset tarpeet. Kustannustehokkaasti toteutettuina ilmastotavoitteet voivat lisätä kasvua uusien innovaatioiden, tuotavuuden parantumisen, omavaraisuuden lisääntymisen ja tuotantokustannusten pienentymisen kautta. Valiokunta ottaa tarkemmin kantaa pakeitin yksityiskohtiin komission ehdotusten tarkentuessa.

⁴ Energiaintensiivisen teollisuuden osuus teollisuuden kokonaistuotannosta on noin 70 %.

Päästövähennykset

Komission ehdottama 40 prosentin päästövähennystavoite vuoden 1990 päästötasoon verrattuna olisi EU:n sisäinen tavoite. Kansainvälisiä päästövähennysyksiköitä ei enää voisi hyödyntää. Päästökaupparektorin tavoitteeksi tulisi 43 prosentin vähennys ja ei-päästökaupparektorille 30 prosentin vähennys vuoden 2005 tasoon verrattuna. Ei-päästökaupparektorin tavoite jyvitetäisiin jäsenmaakohtaisesti. Tästä ei kuitenkaan vielä ole tarkempaa ehdotusta.

Talousvaliokunta toteaa, että oikein toimiesaan päästökaupan avulla voidaan tehokkaasti vähentää päästöjä siellä, missä se on kustannustehokkainta. Järjestelmä edistää tällöin, ikään kuin sivutuotteena, energiatehokkuuden lisäämistä ja päästöttömän energian käyttöä. Vaikka suurin osa päästöistä EU:ssa syntyy ei-päästökaupparektorilla, ovat myös päästöjen vähentämiskustannukset tällä sektorilla suurimmat. Tämän vuoksi valiokunta pitää komission sektoreiden välistä jakoesitystä lähtökohtaisesti perusteltuna. Lopullinen kannanmuodostus edellyttää kuitenkin, että tiedossa on, miten ei-päästökaupparektorin taakanjako ehdotetaan toteutettavaksi. Mikäli perusteena olisi pelkästään kansantuuloon (BKT/capita) perustuva jakomalli, Suomen osuuden arvioidaan vähintään kaksinkertaistuvan. Tämä muodostuisi kannaltamme kohtuuttoman raskaaksi kantaa. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että myös jäsenmaiden välistä taakanjakoa ohjataan kustannustehokkuusnäkökohdista eikä solidaarisuus- tai sosiaalipoliittisista näkökohdista. Samoin valiokunta painottaa, että päästövähennysten toteuttamistapa tulee jättää kansalliseen harkintaan.

Komissio arvioi, että hiilivuodon estämiseksi nykyistä maksuttomien päästöoikeuksien jakokäytäntöä tullaan jatkamaan vuoteen 2020 asti. Valiokunta tähdentää, että tähän tulee pikimmiten saada vahvistus. Samoin on olennaista varmistaa, että vientiteollisuuden kilpailukykyä pidetään myös vuoden 2020 jälkeen huolta ilmaisen päästöoikeusjaon tai sitä vastaavan hyväksyttyjärjestelmän avulla.

Päästökaupparjestelmää esitetään uudistettavaksi mm. ottamalla käyttöön ns. markkinava-

kausvaranto, joka toimisi päästöoikeuksien tarjonnan automaattisena sääntelymekanismina. Kuten edellä on todettu, nykyinen mekanismi ei ole kyennyt säätelemään markkinoilla olevia päästöoikeuksia niin, että markkinoilla olisi vallinnut "tasainen niukkuus". Valiokunta on aiemmissa lausunnoissaan myös todennut, etteivät ennakoimattomat toimet (kuten back-loading) ole oikea tapa puuttua lähtökohtaisesti markkinaehtoiseen mekanismiin. Tätä taustaa vasten valiokunta suhtautuu periaatteessa myönteisesti päästökauppajärjestelmän jatkokehittämiseen siten, että päästöoikeuksien määrään voidaan puuttua ennakoitavan ja poliittisesti neutraalin mekanismin avulla. Valiokunta ottaa sääntelyn kehittämiseen yksityiskohtaisemmin kantaa asian jatkokäsittelyn yhteydessä.

Uusiutuva energia

Komission ehdotuksen mukaisesti uusiutuvan energian osuuden EU:n kokonaisenergiankäytöstä tulisi olla vähintään 27 prosenttia vuonna 2030. Jäsenmaille annettaisiin joustoa ottaa täytäntöönpanossa kansalliset olosuhteet huomioon, ja uudella hallinnointijärjestelmällä varmistettaisiin, että täytäntöönpanossa edetään. Komissio ei esitä, että liikenteen biopolttoaineille asetettaisiin enää erillistä tavoitetta.

Talousvaliokunta toteaa, että uusiutuvan energian lisäämiseen liittyy paitsi päästöjen vähentämistavoite myös uuden teknologiaosaamisen ja energiaomavaraisuuden lisäämistavoite. Suomella on intressi ylläpitää korkeaa kansallista uusiutuvan tavoitetta kaikista edellä mainituista syistä. Valtioneuvoston tapaan talousvaliokunta katsoo, että EU-tasoista, kansalliset erityispiirteet huomioon ottavaa tavoitetta voidaan tukea seuraavin biomassaan ja liikenteen biopolttoaineisiin liittyvin edellytyksin.

Biomassa on keskeisessä asemassa täytettävissä Suomen uusiutuvan energian lisäämistavoitetta. Kannaltamme onkin välttämätöntä varmistaa, ettei puupohjaisen energian kestävää käyttöä vaaranneta. Tähän liittyen on ehdottoman tärkeää varmistaa biomassan nollapäästöisyys ja se, etteivät kiinteän biomassan kestävyyskriteerit tai ILUC- ja LULUCF-sektoreiden sääntely

asetta esteitä metsien ja niistä saatavan biomassan kestäväälle käytölle. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtioneuvostolta aktiivisia toimia sekä komission että jäsenmaiden suuntaan kansallisten intressiemme varmistamiseksi. EU:n energiaomavaraisuutta lisäävien kestävien tuotantomuotojen käyttöä tulee edistää eikä estää.

Osana ei-päästökauppasektoria (pl. lentoliikenne) edellytetään myös liikenteen osalta päästövähennystoimia. Nämä puolestaan edellyttävät merkittäviä investointeja, jotka eivät toteudu, mikäli markkinoiden kehityksestä ei ole varmuutta. Valiokunta toteaa, että tämä puoltaa liikenteen erillistavoitteen asettamista. Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee pyrkiä edistämään joko sitovan tavoitteen vahvistamista tai muunlaista ratkaisua, joka turvaa biopolttoaineiden tuotantoa koskevien investointien syntymisen ja jo tehtyjen investointien tehokkaan käytön.

Suomella on myös merkittävät kaupalliset intressit kehittää uusiutuvan energian samoin kuin energiatehokkaan teknologian käyttöä. Cleantech-sektori tai vielä laajemmin vihreä talous kuuluu tällä hetkellä globaalisti voimakkaimmin kasvaviin aloihin. Kasvu on ollut noin 10 prosenttia vuodessa, ja maailmanmarkkinoiden koko on jo noin 1 600 miljardia euroa. Suomella on luonnonvarojemme ja teknologisen osaamisemme perusteella hyvät edellytykset olla kehityksessä mukana. Se edellyttää mm., että kotimarkkinamme tukevat (mm. demonstraatiohankkein) sektorin kehitystä. Samoin edellytyksenä on, että panostamista osaamiseen ja teknologian kehittämiseen jatketaan. Teknologian kehittämisen osalta on selkeää tarvetta myös EU-tason lisäpanostuksille.

On ilmeistä, että uusiutuvan energian käytön lisääminen tulee vielä lähitulevaisuudessa edellyttämään tukea. Tukijärjestelmät on laadittava mahdollisimman markkinaehtoisiksi, teknologianeutraaleiksi ja määräaikaaisiksi. Samoin on tarkoin seurattava, ettei jäsenmaiden välillä synny markkinoita vääristävää tukikilpailua, jolla saattaa olla mm. sähkön hintaa nostava vaikutus yhdentyvillä sähkömarkkinoilla. Valiokunta kat-

soo, että tukipolitiikkaa tulee enenevästi ryhtyä suuntaamaan tuotantotukien sijasta teknologia-tukien suuntaan.

Yhdentyvät sähkömarkkinat ja nykyistä kattavampi sähkön siirtoverkosto tukevat osaltaan säästövoiman saantia. Valiokunta pitää verkkojen kehittämistä samoin kuin EU:n huoltovarmuuden parantamista uusien tuontilähteiden avulla tärkeänä. Verkkojen kehittäminen edellyttää merkittäviä investointeja, joissa periaatteena on oltava, että asianomaiset jäsenmaat vastaavat syntyvistä kustannuksista.

EU-tasoisien uusiutuvan energian tavoitteen saavuttamista seurattaisiin uuden hallinnointi-

järjestelmän avulla. Valiokunta tähdentää, että järjestelmässä on mahdollisimman laajasti hyödynnettävä jo muutoinkin tuotettavaa tietoa. Hallinnointijärjestelmän on tuotettava lisäarvoa, ei lisäbyrokratiaa.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
Harri Jaskari /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /kok
Päivi Lipponen /sd
Jari Myllykoski /vas
Martti Mölsä /ps
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Yhdymme pääpiirteissään talousvaliokunnan lausuntoon.

Näkemyksemme mukaan Suomen tulisi kuitenkin ottaa rohkeampi kanta erityisesti uusiutuvan energian edistämiseen ja alan teknologian kehittämiseen.

Komissio esittää, että EU sitoutuisi vähentämään CO₂-päästöjä vähintään 40 %:lla vuoteen 2030 mennessä. Esitys ei ole kovin kunnianhimoinen. Niin kauan kuin muut kehittyneet maat eivät ole sitoutuneet vastaavaan eivätkä kehittyvät maat ota riittävää vastuuta ilmastokysymyksestä, tavoitetta voidaan pitää hyväksyttävänä. Tällöinkin on tärkeää turvata hiilivuotoriskille alttiiden alojen toimintamahdollisuudet EU:ssa. Näiden alojen päästövähennystaakkaa on helpotettava, ja muiden alojen taakkaa tulee vastavalla määrällä lisätä.

Komissio esittää, että päästöjen 40 %:n vähentäminen vuoteen 2030 mennessä toteutettaisiin yhtäältä yhteisen, unioninlaajuisen päästökauppajärjestelmän keinoin ja toisaalta asettamalla päästökaupan ulkopuolisille päästöille maakohtaisesti jyvitetty päästövelvoitteet.

Mielestämme rinnan sitovien päästövähennysten kanssa tulee myös uusiutuvalle energialle määritellä maakohtaiset sitovat velvoitteet. Kokemukset päästökauppajärjestelmän toimivuudesta puhuvat päästöoikeuksien hinnan suuristakin vaihteluista. Hinnan ollessa alhaalla ei uusiutuviin ole riittäviä insentiivejä investoida. Uusiutuvien edistämisestä tulee poukkoilevaa ja sen myötä kallista.

Komissio esittää unioninlaajuisista 27 %:n uusiutuvan energian tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Mielestämme Suomen hallituksen tulee edellyttää, että uusiutuvan energian lisäämiselle asetetaan koko unionin alueella maakohtaisesti sitovat velvoitteet. Ellei näin tehdä, raivataan tosiasiaa tietä ydinvoiman lisärakentamiselle eikä 27 %:n uusiutuvan unioninlaajuisesta tavoitteesta tule totta.

Mielestämme unioninlaajuinen uusiutuvan tavoite tulee nostaa 27—30 %:iin vuoteen 2030 mennessä ja jakaa tämä maakohtaisiksi velvoitteiksi. Suomen tapauksessa edellä sanottu tarkoittaa 50—55 %:n suuruista uusiutuvan osuutta vuoteen 2030 mennessä. Kaikissa oloissa Suomen tulee itse sitoutua sanottuun uusiutuvan velvoitteeseen, 50—55 %:n osuuden saavuttamiseen, vuoteen 2030 mennessä.

Sanotun uusiutuvan energian käytön edistäminen edellyttää uutta ja kunnianhimoisempaa velvoitetta myös liikenteen uusiutuvalle komponentille. Komissio ei sitä esitä, eikä Suomen kannassa sitä selkeästi vaadita.

Mielestämme Suomen tulee edellyttää, että uusiutuvan energian liikennekäytön osuus nostetaan koko EU:n alueella 20 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Omilla toimillaan Suomen tulee nostaa uusiutuvan energian liikennekäyttö Suomessa 30 %:iin vuoteen 2030 mennessä.

Uusiutuvan kunnianhimoisempien ja sitovien velvoitteiden edistäminen auttaa myös alan teknologian kehittämistä ja varmistaa alan investoijien luottamusta kysynnän kehitykseen. Tämä on erityisen tärkeää suomalaisten yritysten kannalta. Sekä CHP-teknologian että liikennepolttoaineiden ja biojätteen teknologioiden kehittämisessä ja jo tuotannossa Suomi kuuluu koko maailmassa edelläkävijämaihin. Varmuus uusiutuvan kysynnän kehityksestä on erittäin tärkeä osa näiden toimijoiden menestystä ja sitä tietä koko ilmastokysymyksen hoitoa.

Uusiutuvan energian yleisen edistämisen ohella kiinnitämme huomiota myös toimiin hajautetun ja lähienergian käytön edistämisestä. Lähienergian kotitalouskäyttöä ja sähkön ja lämmön pientuotannon verkkoihin pääsyä tulee edistää koko unionin alueella.

Suomen kannassa komission esitykseen on vaadittava selkeästi, että uuden ilmasto- ja energiastrategian tulee metsänielujen ja maankäytön muutoksista aiheutuvan metsäkadon laskennas-

sa perustua jatkossa biologisiin/luonnontieteellisiin tosiasioihin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että Suomen hallituksen tulee edellyttää,

että Euroopan unioni asettaa myös uusiutuvan energian lisäämiselle maa-kohtaisesti sitovat velvoitteet vuoteen 2030 mennessä ja

että uusiutuvan liikennepolttoaineen osuuden lisäämiselle asetettaisiin ainakin ohjeellinen 20 %:n tavoite vuoteen 2030 mennessä.

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 2014

Mauri Pekkarinen /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk